

Contribuții la studiul mamiferelor și reptilelor din zona limanelor fluviatile Bugeac, Oltina, Dunăreni și Vederoasa

Mariana CUZIC

Introducere

În Dobrogea, cercetări amănunțite privind grupele mamiferelor și reptilelor s-au făcut doar în nordul și centrul regiunii (MARCHEȘ, 1970; ***, 1998). Pentru sudul Dobrogei se fac doar câteva referiri generale privind grupele de animale mai sus amintite (IANA, 1970), în schimb există date privind situația actuală a mamiferelor din peștera de la Cișmeluță și peștera Canaraua Fetii (RĂDULEȚ, STĂNESCU, 1996).

În vederea completării și actualizării studiului faunistic (mamifere și reptile) pentru sudul Dobrogei s-a ales zona limanelor fluviatile Bugeac, Oltina, Dunăreni și Vederoasa.

Descrierea zonei studiate

Limanele fluviatile Bugeac, Oltina, Dunăreni și Vederoasa sunt situate pe malul dobrogean al Dunării, între Ostrov și Cernavodă. Sunt unități lacustre formate pe văile secundare aluvionate, la zona de confluență cu fluviul.

Aceste lacuri sunt situate într-o zonă semiaridă în care evaporația depășește cu mult cantitatea precipitațiilor căzute. Rețeaua hidrografică afluentă are un caracter intermitent și nu constituie o sursă de alimentare permanentă pentru lacuri. Limanele fluviatile din acest sector au un regim hidric determinat de creșterile Dunării și de revărsările acesteia în perioada apelor mari (GÂȘTESCU, 1963). Comunicarea cu Dunărea la unele lacuri (Bugeac, Oltina, Dunăreni) se face printr-un stăvilar, ce are rol în reglarea debitului apei, deoarece în urma proiectelor de amenajare sistematică complexe lacustre funcționează în regim de crescătorii piscicole. Excepție face lacul Vederoasa a cărui suprafață este acoperită cu vegetație și care, datorită procesului de colmatare, nu este exploatat din punct de vedere piscicol. Lacurile sunt înconjurate de dealuri acoperite cu pajiști caracteristice pentru stepa de loess sau cea petrofilă, terenuri agricole și păduri de silvostepă cu stejar pufos și brumăriu (Rezervația naturală „Esechioi” - Bugeac, pădurea Ciufătu - Oltina).

Material și metodă

Observațiile s-au efectuat între anii 2000-2003, primăvara, vara și toamna. Pentru elaborarea studiului de față au fost aplicate:

- Metoda studiului pe itinerar ce a constat în efectuarea de deplasări în teren care au avut drept scop observarea și colectarea de material biologic necesar studiului. Observațiile s-au efectuat cu ajutorul binocluului, iar pentru capturarea micromamiferelor s-au folosit cursele capcane.

- Metoda anchetei de teren ce a fost utilizată în interviuri cu piscicultorii, vânătorii și localnicii și a urmărit obținerea de informații legate de fauna din zona limanelor fluviatile.
- Metoda de laborator a constatat în determinarea și prelucrarea propriu-zisă a materialului biologic, în Laboratorul de Taxidermie din cadrul I.C.E.M. Tulcea.

Rezultatele studiului

În urma observațiilor efectuate în zona limanelor Bugeac, Oltina, Dunăreni și Vederoasa, au fost identificate un număr de 20 specii de mamifere, din ordinele: **Insectivora** (2 specii), **Lagomorpha** (1 specie), **Rodentia** (7 specii), **Carnivora** (7 specii) și **Artiodactyla** (3 specii) și un număr de opt specii de reptile, din ordinele **Testudines** (2 specii), **Sauria** (3 specii), **Serpentes** (3 specii), a căror prezență în zona limanelor fluviatile precum și gradul de protecție și/sau de amenințare, conform Legii 13/1993 și European Red List, sunt menționate în Tabelele 1, 2 și Anexă.

Tabelul 1

Lista speciilor de mamifere din zona limanelor fluviatile
The list of the mammal species from the fluvial lakes area

Nr. crt.	Specia	Bugeac	Oltina	Dunăreni	Vederoasa	Gradul de protecție
1	<i>Erinaceus concolor</i> Martin, 1838			■		P
2	<i>Talpa europaea</i> L., 1758	▲	▲	▲	▲	NP
3	<i>Lepus europaeus</i> Pall., 1778	▲ ■	▲ ■	▲ ■	▲ ■	P
4	<i>Spermophilus citellus</i> L., 1766	▲ ■	▲ ■	▲ ■	▲ ■	SP
5	<i>Arvicola terrestris</i> L., 1758	■		■		NP
6	<i>Ondatra zibethicus</i> L., 1766	▲ ■		▲ ■	▲ ■	NP
7	<i>Apodemus sylvaticus</i> L., 1758	▲				NP
8	<i>Ratus norvegicus</i> Berk., 1769	■	■	■	■	NP
9	<i>Mus musculus</i> L., 1758	▲ ■	▲ ■	▲ ■	▲ ■	NP
10	<i>Spalax leucodon</i> Nord., 1840	■	■			I
11	<i>Canis aureus</i> L., 1758	■	■	■	■	NP
12	<i>Vulpes vulpes</i> L., 1758	▲ ■	▲ ■	▲ ■	▲ ■	NP
13	<i>Lutra lutra</i> L., 1758	▲ ■		■	■	SP, V
14	<i>Mustela putorius</i> L., 1758	■	■	■	■	P
15	<i>Mustela nivalis</i> L., 1766			■		P
16	<i>Meles meles</i> L., 1758	■	■			P
17	<i>Felis silvestris</i> Shreber, 1777	■				SP
18	<i>Sus scrofa</i> L., 1758	■	■	■	■	P
19	<i>Capreolus capreolus</i> L., 1758			■		P
20	<i>Cervus dama</i> L., 1758			■		P

▲ – Specie observată; ■ – Informație furnizată; P – Specie protejată; SP – Specie strict protejată; NP – Specie neprotejată; I – Specie nedeterminată; V – Specie vulnerabilă

În general, speciile de mamifere care intră în componența faunei zonei studiate sunt specifice ecosistemelor de tip stepic, silvostepic, acvatic și amfibiu. Din punct de vedere calitativ și cantitativ, predomină speciile de mamifere caracteristice habitatului stepic. Zona studiată are o valoare ecologică foarte ridicată deoarece aici se întâlnesc specii protejate și strict protejate. Pentru majoritatea speciilor de mamifere este caracteristic un anumit mod de organizare a populației, legat de folosirea teritoriului unde se adăpostesc și își procură hrana. În cadrul diferitelor culturi agricole, indivizii unei specii ocupă un anumit sector, unde animalul își are cuibul și în care își desfășoară activitatea zilnică (HAMAR, ȘUTOVA, 1964).

În urma observațiilor efectuate în zona limanelor fluviatile, pentru trei specii de mamifere se dau date privind ecologia și procentul de ocupare al teritoriului de către indivizii acestor specii.

Astfel, popândăul (*Spermophilus citellus* L., 1766), trăiește singur în galerii, dar în vecinătate cu alți indivizi. Se întâlnește pe izlazuri, la marginea drumurilor, marginea perdelelor de protecție și în culturile cu ierburi perene. În condițiile zonei studiate gruparea galeriilor era vizibilă pentru indivizii ce ocupau marginile drumurilor de exploatare sau a terenurilor înțelenite. Pentru zona lacurilor Bugeac și Dunăreni densitatea indivizilor a fost de 50 %, în timp ce în zona Oltina, densitatea a fost de doar 10 %. Cauzele care au determinat reducerea numărului de indivizi din această specie, față de densitatea indicată în literatura de specialitate, respectiv 100 % (HAMAR, ȘUTOVA, 1964), au fost ploile abundente căzute în primăvara anului 2000.

Bizamul (*Ondatra zibethicus* L., 1766), prin felul său de viață, se aseamănă cu castorul. Acest rozător se poate răspândi și înmulți numai acolo unde există apă (lacuri, bălți, fluvii), cautând în general ape stătătoare sau lin curgătoare bogate în vegetație acvatică și semiacvatică.

Bizamul a fost observat în lacurile Bugeac, Dunăreni și Vederoasa, cu o densitate de 100%. Această densitate este favorizată de existența condițiilor bune de hrănire (*Phragmites* sp., *Typha angustifolia*, *Typha latifolia*, *Nymphaea alba*, *Hippuris vulgaris*, *Plantago major*) și de înmulțire. Pentru construirea cuibului, bizamul își alege de obicei porțiuni mai ridicate de mal (MARCHEȘ, 1960). Astfel de cuiburi au fost identificate și în malurile bazinelor piscicole studiate, specia fiind observată în sectorul cu vegetație palustră al lacurilor. Din informațiile obținute de la pescarii locali, aceste animale sunt prezente într-un număr foarte mare uneori, provocând distrugerii semnificative ale structurii digurilor.

Se impune, astfel, necesitatea vânării lor pentru a se controla înmulțirea speciei în zonă. Pe de altă parte, bizamul este folositor prin consumarea plantelor palustre ce tind să ocupe suprafețe tot mai întinse din luciul de apă.

Iepurele (*Lepus europaeus*, Pall., 1778) este una din cele mai răspândite specii de rozătoare din Dobrogea. Densitatea lui, în cea mai mare parte a Dobrogei, este de 5–10 indivizi/ 100 ha; în părțile sudice ale regiunii, se întâlnesc terenuri cu 11–12 indivizi/ 100 ha (HAMAR, ȘUTOVA, 1964). Preferă câmpurile cu perdele forestiere, tufișurile sau pădurile, locuri ce asigură condiții favorabile de reproducere și supraviețuire. Acest mamifer a fost observat în zonele limitrofe ale tuturor lacurilor studiate.

Fauna herpetologică este variată fiind reprezentată de specii rare, xerofile, mezofile, termofile și higrofile de origine sudică (IANA, 1970; IORDACHE, 1996). Speciile *Testudo graeca iberica*, *Lacerta agilis*, *Lacerta viridis*, *Podarcis taurica* sunt tipice habitatului stepic. *Emys orbicularis* este o specie monotipică, trăiește în ape stătătoare și lin curgătoare, mai ales iazuri și lacuri. *Coluber jugularis* este specie caracteristică silvostepii. *Natrix natrix*, animal antropofil, are un mod de viață amfibiu. *Natrix tessellata* este mai acvatic decât specia precedentă, trăind mai mult în apă sau în imediata vecinătate a ei, de aceea nu se întâlnește departe de mediul acvatic, pe care îl părăsește numai pentru depunerea pontei și hibernare (FUHN, VANCEA, 1961).

Tabelul 2

Lista speciilor de reptile din limanele fluviatile sud – dobrogene
The list of the reptile species from the fluvial lakes of southern Dobrudja

Nr. crt.	Specia	Bugeac	Oltina	Dunăreni	Vederoasa	Grad de protecție
1	<i>Testudo graeca iberica</i> L.,1758	▲	▲	▲	▲	SP
2	<i>Emys orbicularis</i> L.,1758	▲			▲	SP,V
3	<i>Lacerta agilis</i> L.,1758	▲	▲		▲	SP,V
4	<i>Lacerta viridis</i> Laurentini, 1768	▲	▲		▲	SP,V
5	<i>Podarcis taurica</i> Pallas, 1614	▲	▲		▲	SP,V
6	<i>Coluber jugularis</i> L.,1758		▲			SP,V
7	<i>Natrix natrix</i> L.,1758	▲	▲	▲	▲	P,V
8	<i>Natrix tessellata</i> Laurentini, 1768	▲	▲	▲	▲	SP,V

▲ – Specie observată; P – Specie protejată; SP– Specie strict protejată; V – Specie vulnerabilă

Concluzii

Observațiile efectuate asupra faunei de mamifere și reptile din limanele fluviatile Bugeac, Oltina, Dunăreni și Vederoasa și împrejurimile lor au dus la formularea următoarelor concluzii:

1. Fauna de mamifere și reptile este variată, fiind observate în diferite ecosisteme (stepic și silvostepic, acvatic și amfibiu);
2. Au fost identificate un număr de 20 specii de mamifere și opt specii de reptile;

3. Unele specii de mamifere (*Lutra lutra*, *Meles meles*.) și reptile (*Testudo graeca*, *Coluber jugularis*) sunt amenințate de creșterea presiunii antropice (defrișări, pășunat, vânătoare), ce conduce la scăderea drastică a populațiilor și a numărului de indivizi.

Mulțumiri

Mulțumesc colectivului de cercetători al Muzeului de Științele Naturii „Delta Dunării”, care studiază zona prezentată, pentru informațiile științifice și fotografiile puse la dispoziție în vederea elaborării prezentei lucrări.

Bibliografie

- FUHN, I.E., VANCEA, Șt., 1961, *Reptilia* (Țestoase, Șopârle, Șerpi), în *Fauna R.P.R.*, XIV, Fascicula 2, Editura Academiei R.P.R., București.
- GÂȘTESCU, P., 1963, *Lacurile din Republica Populară Română*, Editura Academiei R.P.R., București: 39-45; 228-292.
- HAMAR, M., ȘUTOVA, M., 1964, *Ecologia mamiferelor din agrobiocenozele din Dobrogea și Bărăgan*, Societatea de Științe Naturale și Geografie din R.P.R., Comunicări de Zoologie, 3, București: 37-63.
- IANA, SOFIA, 1970, *Noutăți faunistice în ecosistemele Dobrogei de Sud*, Studii și Comunicări de ocrotirea naturii, 6, 6-7, Suceava: 251-256.
- MARCHEȘ, G., 1970, *Date privind răspândirea și importanța practică a unor mamifere din Dobrogea*, Ocrotirea naturii, 14, nr. 2, București: 165-180.
- IORDACHE, I., 1996, *Fauna herpetologică (Amfibieni și Reptile) a României, Ghid practic*, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași, S.C. Tip – Raoema, Baia Mare: 36 – 54.
- MARCHEȘ, G., 1960, *Problema bizamului (Ondatra zibethicus L.) în țara noastră*, Ocrotirea Naturii, 5, Editura Academiei R.P.R., București: 71-103.
- RĂDULEȚ, N., STĂNESCU, Mihaela, 1996, *Contribution à la connaissance des mammifères du sud de la Dobrogea (Roumanie)*, Travaux du Muséum d' Histoire Naturelle „Gr. Antipa”, 36, București: 373-384.
- ***, 1998, *Ghid pentru recunoașterea reptilelor din Dobrogea de Nord*, Editura Aves, 1, Odorheiu-Secuiesc: 3-7.
- ***, 1999, *Ghid pentru descrierea ariilor de importanță herpetofaunistică din România*, Editura Aves, 2, Odorheiu-Secuiesc: 2-16.
- ***, 1993, *Lege pentru aderarea României la Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, adoptată la Berna la 10 septembrie 1979, Nr. 13*, Monitorul Oficial al României, 62 : 1 – 20.
- ***, 1991, *European Red List. Animals and Plants*, Economic Commission For Europe, Geneva, United Nations, New-York: 21- 22.

***Contributions to the Mammals and Reptiles Study in the Area of the
Bugeac, Oltina, Dunăreni and Vederoasa Lakes***

Abstract

This paper presents data about the species that occur in the area of the fluvial lakes from south-western Dobrudja.

The investigations are effected between 2000 and 2003. Based on the field observation and the information from the local fishermen and hunters there was elaborated a qualitative assessment of the fauna.

In this way, there were identified 20 species of mammals belonging to Insectivora, Lagomorpha, Rodentia, Carnivora and Artiodactyla orders and eight species of reptiles that belong to the Testudines, Sauria and Serpentes orders.

Mariana CUZIC

I.C.E.M. Tulcea - Muzeul de Științele Naturii „Delta Dunării”

Str. Progresului, nr. 32,

820009, Tulcea

Tel. 0240-515866; Fax: 0240-513231

E-mail: muzeu@danubedelta.org

Fig. 1. *Testudo graeca iberica* (foto Mihai Petrescu)

Fig. 2. *Emys orbicularis* (foto Mihai Petrescu)

Fig. 3. *Natrix tessellata*
(foto Mihai Petrescu)

Fig. 4. *Podarcis taurica*
(foto Mihai Petrescu)

Fig. 5. *Spermophilus citellus*
(foto Vasilica Drăgan)